

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ В СЕРВІСІ “УНІВЕРСАЛ-ОНЛАЙН”

ЗАГАЛЬНІ ТЕРМІНИ

ПРОЄКТУВАННЯ – це науково обґрунтоване визначення системи параметрів майбутнього об’єкта або якісно нового стану існуючого проекту - прототипу, прообразу передбачуваного або можливого об’єкта, стану чи процесу в єдності зі способами його досягнення; мистецтво наближення кращого майбутнього, означає творити, добувати щось нове.

ОСОБИСТІТЬ – соціальний індивід, що поєднує в собі риси загальнолюдського, суспільно-значущого та індивідуально неповторного; об’єкт багатьох економічних, політичних, правових, моральних та інших впливів на людину суспільства в даний час його історичного розвитку в конкретній країні з її національним складом.

ВИХОВАННЯ – діяльність по передачі новим поколінням суспільно-історичного досвіду, планомірний та цілеспрямований вплив на свідомість і поведінку людини з метою формування певних установок, понять, принципів, ціннісних орієнтацій, що забезпечать умовами її розвитку, підготовки до суспільного життя та праці.

НАВЧАННЯ – процес цілеспрямованої передачі суспільно-історичного досвіду, організація формування знань, умінь та навичок.

КОРЕКЦІЯ – діяльність по виправленню тих особливостей психічного (духовного, соціального) розвитку, які по прийнятій системі критеріїв не відповідають оптимальній моделі або нормі.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ – це цілісна методична система, що складається з трьох основних частин: діагностичної, інтерпретаційної та корекційної. Основним її змістом є внесення соціально-доцільних змін у зміст і напрями індивідуального розвитку особистості, реформування індивідуальності кожного учня.

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ - це послідовний і неперервний рух, взаємозв’язок між собою компонентів, етапів виховного процесу і дій його учасників.

ТЕСТУВАННЯ – система прийомів для оцінювання окремих психо-соціальних рис і властивостей людини.

АНКЕТУВАННЯ – один із технічних засобів конкретного соціологічного дослідження-опитування значної кількості людей за певною анкетною.

ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК – всі показники стану здоров’я учнів, критерії активності та ціннісні орієнтації в дозвільно-ігровій та фізично-оздоровчій діяльності.

ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК – всі критерії вищих психічних функцій та темпераменту, критерії вад особистісного розвитку тривожність, імпульсивність, агресивність а також критерії активності учнів та ціннісних орієнтацій в художньо-образотворчій, предметно-перетворюючій та навчально-пізнавальній діяльності.

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК – належать критерії таких вад особистісного розвитку, як схильність до нечесної поведінки, асоціальність, замкненість, невпевненість, екстернальність; крім того, соціальний розвиток характеризують показники активності та ціннісних орієнтацій учнів в соціально-комунікативній та суспільно-корисній діяльності, а також всі показники соціально-комунікативного розвитку, взаємостосунків в сім’ї.

ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК – показники естетичної нечутливості як вади особистісного розвитку, активності та ціннісних орієнтацій в національно-громадянській та духовно-катарсичній діяльності, а також всі критерії ціннісних пріоритетів особистості.

ПРОБЛЕМА – усвідомлення неможливості вирішити труднощі і протиріччя, що виникли в даній ситуації, засобами наявних знань та досвіду.

ПОТЕНЦІЙНА МОЖЛИВІСТЬ – здатність, наявність достатньої сили для виявлення яких-небудь дій, якої-небудь діяльності.

ДЕСТРУКТИВ – руйнування, порушення нормальної структури чого-небудь.

КОНСТРУКТИВ – будування, формування нормальної структури чого-небудь.

ДОСЛІДЖЕННЯ – наукове вивчення для виявлення чого-небудь.

ДІАГНОСТИКА – встановлення діагнозу за допомогою певних наукових способів та методик.

АНАЛІЗ – метод наукового дослідження шляхом розкладання предмета на складові частини.

ПРОГНОЗУВАННЯ – це специфічна форма наукового передбачення, спеціальне дослідження перспектив певного явища. Його мета - виявлення перспективних проблем, що підлягають розв'язанню.

КОНСТРУЮВАННЯ – тип специфічної діяльності, який може бути реалізований у різноманітних галузях пізнання, проектуванні тощо.

ПРОГРАМУВАННЯ – процес розробки, складання плану діяльності за допомогою постановки основних завдань і цілей роботи; вид діяльності, необхідний для організації розв'язання (вирішення) різноманітних завдань.

МОДЕЛЮВАННЯ – це процес створення словесних або понятійних аналогів певних явищ, об'єктів та процесів, це метод дослідження об'єктів різноманітної природи за допомогою аналогів для визначення або уточнення характеристики існуючих чи конструйованих об'єктів; процес розробки моделі, прикладу для проведення якої-небудь діяльності (навчальної, виховної тощо).

ПРОЕКТУВАННЯ – процес розробки, складання проекту (плану, задуму) технологічного процесу по якій-небудь діяльності.

ПЛАНУВАННЯ – це наперед розрахована система дій, яка передбачає відповідний порядок, розподіл у часі та термінах реалізації; процес розробки, складання планів та проектів виконання будь-якої роботи.

ЗАВДАННЯ – це об'єктивна ситуація діяльності, що задається зовні; те, що призначене до виконання.

ЗАДАЧА – відображення ситуації, що виконує функції психолого-педагогічного регулятора діяльності; проблема, питання, що потребує дослідження та вирішення з метою досягнення визначеної цілі.

МЕТОДИ ВИХОВАННЯ – це способи організації цілеспрямованої діяльності по формуванню та розвитку особистості.

ПРИЙОМ – це сукупність окремих дій в структурі методу, частіше більш специфічних (менш загальних), які можуть зустрічатись в процесі застосування різних методів.

ЗАСІБ – це з одного боку, різні види діяльності (наприклад - навчально-пізнавальна, громадсько-корисна, соціально-комунікативна тощо), а з другого сукупність предметів матеріальної і духовної культури, які використовуються в педагогічній роботі (наочні посібники, науково-популярна література, кінофільми, спектаклі і. т. п.).

Якщо метод виховання реалізується тільки через діяльність вихователя і вихованців, то засіб може діяти і поза ними.

Методи навмисне створюються з метою виховання, в той час як засоби існують незалежно від виховних систем.

МОДУЛЬ (в педагогіці) – це функціональний вузол освітнього процесу, завершений блок дидактично адаптованої інформації; компонент освітньої системи.

МІНІ-МОДУЛЬ – це основна форма організації виховання і навчання в модульній системі; одна частина модуля (вид діяльності: урок, виховна година, нарада, наказ тощо).

ІННОВАЦІЯ ОСВІТНЯ – використання в освітній діяльності результатів інтелектуальної праці, технологічних розробок, що спрямовані на вдосконалення соціально-економічної діяльності суспільства.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС – це послідовний ряд подій, в яких інновація “дозріває” від ідеї до конкретного продукту, технології, структури чи послуги і поширюється в господарській практиці та суспільній діяльності.

ЗДОРОВ'Я – (за визначенням Всесвітньої організації здоров'я) це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб чи фізичних вад.

НЕЗДОРОВ'Я – порушення правильної діяльності організму.

СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИЙ РОЗВИТОК (СКР)

СОЦІОМЕТРИЧНІ КРИТЕРІЇ – поділяються на офіційні та неофіційні статуси.

ОФІЦІЙНИЙ СТАТУС (Сі: [-1;1]) – становище особистості (учня) в офіційній підсистемі ділових відносин в класному колективі.

НЕОФІЦІЙНИЙ СТАТУС (Si: [-1;1]) – становище особистості (учня) в підсистемі неофіційного спілкування (емоційно-психічних контактів).

АКТИВ – найбільш діяльні члени групи.

ПАСИВ – байдужі, безвольові, бездіяльні члени групи.

ІЗІЛЬОВАНІ – одиничні відокремлені особи від групи, що втратили будь-який зв'язок з оточуючими.

ВІДТОРГНУТІ – відокремлені, неприйняті групою особи.

ЗОНА РИЗИКУ – зона можливої небезпеки, в якій знаходиться група осіб, що схильна до ризику та девіантної поведінки (правопорушення, самогубство тощо).

ЗГУРТОВАНІСТЬ – дружність, єдність, організованість.

ЛІДЕР – особистість, що організує, мобілізує і веде за собою групу людей, які реалізують напрацьовані або запозичені ідеї, цілі і завдання спільної діяльності. Лідер має певний авторитет, користується підтримкою та довірою людей, йому делегується право керувати членами групи, приймати відповідальні рішення.

ПІДЛІДЕР – лідер мікро групи учнів.

ІНТЕГРАЦІЯ – об'єднання в ціле яких-небудь частин (учнів, груп учнів).

КСМ – Координатно-соціограма матриця.

КВАДРАНТ "А" (КСМ) – це зона активу, як правило сюди потрапляють учні з високою і вище середнього рівнем життєвої активності, для більш глибокого аналізу використовуються підквадранти, а саме: А3 – це зона активних учнів, яких вибирає більше 50% учнів класу, як правило це є конструктивні лідери, в А2 - конструктивні під лідери (лідери мікро груп), А1 - активні, легко пристосовані члени учнівського колективу.

КВАДРАНТ "В" (КСМ) – це зона ізоляції та відторгнення, в яку потрапляють учні з високим та вище середнього рівнем життєвої активності при незначній кількості позитивних виборів, але зі значною кількістю негативних взаємостосунків з однокласниками. Для більш детального аналізу соціограма поле координатно-соціограмої матриці розділене також на три зони: Зона В1 - ізолювані учні, В2 являє собою перехідну зону від ізоляції до відторгнення, а В3 є зоною відторгнення даних учнів в класному колективі.

КВАДРАНТ "С" (КСМ) – це "перехідна" зона, сюди потрапляють учні з середнім рівнем життєвої активності, які як правило знаходяться на грані ізоляції в класному колективі.

КВАДРАНТ "D" (КСМ) – це зона пасиву, в якій в D3 знаходяться лідери з низькою або нижче середнього рівнем життєвої активності, в D2 - під лідери, в D1 - пасивні, легко пристосовані члени колективу.

КВАДРАНТ "Е" (КСМ) – це "зона ризику", в якій Е1 є зоною подвійної ізоляції (від учнів та педагогів), Е2 - перехідна небезпечна зона, сюди як правило попадають вихованці, схильні до девіантної поведінки, Е3 - зона повного відторгнення з низьким офіційним статусом особистості.

ОЦІНКА методики "СОЦІУМ" – експертне оцінювання класним керівником життєвої активності учнів за основними видами діяльності здійснюється на основі наступних критеріїв:

- 1) потенційний рівень, або пасивний (оцінка дорівнює 0) характеризується прихованими потенціями, які надані від народження та зовнішньо не проявляються;
- 2) перший рівень, або низький (оцінка дорівнює 1): характеризується психічною неврівноваженістю, імпульсивністю, ситуативністю дій та вчинків, відсутністю сформованої власної лінії поведінки. Це ситуативна, нестійка емоційна активність, збудником якої виступають зовнішні ситуативні фактори (вимога, оцінка, страх покарання). Дана активність залежить від зовнішніх факторів (емоцій, ситуацій).
- 3) другий рівень, або середній (оцінка дорівнює 2): характеризується стійкими проявами активності з боку учня, яка спонукається смисловими твердженнями "необхідно", "зобов'язаний", "буду", мотивом відповідальності. Це стійка, довільно-вольова, стабільна активність зовнішнього характеру, яка спонукається раціональними, прагматичними мотивами зайняти високий соціальний статус в класі, сім'ї, навчальному закладі, але задоволення від діяльності суб'єкт не отримує.
- 4) третій рівень, або високий (оцінка дорівнює 3): характеризується домінуванням мотива отримання задоволення від самої діяльності, інтересу до предмету. Це стійка, духовно-

креативна (або духовно-творча) активність, яка спонукається інтересом до того чи іншого виду діяльності та проявляється в надситуативній, наднормативній, ініціативній діяльності. Це стабільна активність внутрішнього характеру, в результаті якої суб'єкт отримує задоволення від діяльності (навчання, спорту, музики та ін.)

СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ (СА)/ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ (ЦО)

АКТИВНІСТЬ – одна з основних характеристик особистості, яка полягає у здатності виступати збудником змін у взаємостосунках з оточуючим світом.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ (ЦО) – ідеологічні, політичні, моральні, естетичні та ін. засади оцінки особистістю дійсності та орієнтації в ній; інтеріоризація, ступінь прийняття поданих положень конкретною особистістю.

ДОЗВІЛЬНО-ІГРОВА (Д/І) – предметом активності або ЦО виступає дозвілля, проведення та організація відпочинку, участь в іграх та ін. Конструктивний розвиток: сюжетно-рольові ігри; перегляд художніх та науково-популярних телепередач; подорожі; колекціонування.

Деструктивний розвиток: захоплення деструктивними телепередачами; читання порнографічної літератури; азартні ігри; безцільне використання вільного часу.

ФІЗИЧНО-ОЗДОРОВЧА (Ф/О) – активність або ЦО спрямовані на забезпечення життєздатності існування організму в реальних умовах (фізичні вправи, загартовування, спорт, гігієна тіла тощо). Конструктивний розвиток: оздоровча гімнастика, активність на уроках фізичної культури; участь у спортивних секціях; долання внутрішніх і зовнішніх перешкод на шляху досягнення мети фізичної досконалості. Деструктивний розвиток: нехтування особистою гігієною; недбале ставлення до свого фізичного здоров'я (паління, вживання алкоголю, транквілізаторів, наркотиків); відсутність санітарно-гігієнічних навичок.

ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНА (Х/О) – активність або ЦО виступають засоби вираження власного "Я" через емоційно-почуттєву, когнітивну та вольову сфери, реалізацію творчого потенціалу (заняття музикою, вокалізація, театралізація, драматизація, образотворче мистецтво тощо).

Конструктивний розвиток: заняття образотворчим мистецтвом; музикою, ритмікою, співом, художнім читанням, поезією; радіє, коли бачить щось красиве й незвичайне. Деструктивна: естетична нечутливість, надмірний раціоналізм; пошук практичної користі; бідна уява; слабо виражені творчі здібності.

ПРЕДМЕТНО-ПЕРЕТВОРЮВАЛЬНА (П/П) – активність або ЦО виступають засоби перетворення як предметів навколишнього світу, засобом розвитку предметно-творчих здібностей (різьблення, ліплення, в'язання, вишивання, шиття та ін.), так і активність, пов'язану з перетворенням суспільства, людини, власного "Я". Конструктивний розвиток: активність на уроках праці (конструювання, моделювання, вишивання, ліплення, в'язання, малювання); інтерес до технічних іграшок тощо. Деструктивний розвиток: схильність до ламання, руйнування, розбивання; деструктивна активність на уроках праці (неуважність, відволікання, відсутність інтересу).

НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНА (Н/П) – пошук нової інформації, засвоєння знань про природу, суспільство, людину, предметом активності або ЦО виступають нові знання, вміння й навички, формування пізнавальної активності (спрямованість і стійкість пізнавальних інтересів, прагнення до ефективного оволодіння знаннями і способами діяльності в мобілізації вольових зусиль на досягнення навчально-пізнавальних цілей). Конструктивний розвиток: пізнавальний інтерес до оточуючого і свого внутрішнього світу; активність і дисципліна на уроках (дотримання вимог вчителя; намагання самоутвердитися в очах ровесників; інтерес до змісту; наднормативна навчальна діяльність); долання внутрішніх перешкод на шляху засвоєння навчального матеріалу. Деструктивний розвиток: відсутність інтересу до змісту навчальних дисциплін; деструктивна активність на уроках (не виконання вимог вчителів, відволікання уваги, невміння слухати, впертість, прагнення суперечити, безвідповідальність, відсутність навчально-пізнавальної цілеспрямованості).

СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНІ (С/К) – активність або ЦО реалізується під час взаємодії людей, в утворенні різних молодіжних організацій, груп тощо (піклування про оточуючих, підтримка, допомога). Конструктивний розвиток: контактність з ровесниками, турбота про них

(допомога, подільчивість, підтримка, емпатія, толерантність, уміння вислухати думку інших); позитивний неофіційний статус у колективі. Деструктивний розвиток: відособленість від ровесників, небажання допомогти, поділитися, самоізоляція; агресивність; брехливість; лицемірство; намагання образити, принизити; владність, наполягання на своєму.

ГРОМАДСЬКО-КОРИСНА (Г/К) – предметом активності або ЦО є опікування, спрямоване на задоволення потреб та інтересів окремих соціальних груп, наприклад, навчального класу як колективу, навчального закладу тощо. Конструктивний розвиток: участь у справах класного колективу, навчально-виховного закладу; допомога населенню мікрорайону; старанність у громадських справах, розвинуте почуття відповідальності; “Я” і сім’я, контактна група, клас. Деструктивний розвиток: порушення правил (статуту) навчально-виховного закладу; безініціативність у громадських справах; схильність приписувати відповідальність за результати своєї діяльності ровесникам, батькам, вчителям.

НАЦІОНАЛЬНО-ГРОМАДСЬКА (Н/Г) – предметом активності або ЦО виступають інтереси дитячих угруповань та організацій, окремих молодіжних рухів, партій, держави, українського суспільства в цілому. Конструктивний розвиток: участь у молодіжних патріотичних акціях, політичних і громадських організаціях поза школою. Деструктивний розвиток: участь у молодіжних групах і громадських організаціях антисоціального спрямування.

ДУХОВНО-КАТАРСИЧНА (Д/К) – предметом активності або ЦО виступає сам її суб’єкт і які спрямовані на самопізнання, самооцінку, самовизначення, самоактуалізацію, самоочищення на фізичному, психічному, соціальному та духовному рівнях. Конструктивний розвиток: життєлюбність; наявність ідеалу; самоочищення на фізичному, психічному і соціальному рівнях; подолання внутрішніх конфліктів і протиріч, зовнішніх перешкод на шляху самовдосконалення; переживання почуття “спорідненості” з усім живим. Деструктивний розвиток: байдужість до всього, відсутність ідеалу; зоогенний невроз – втрата смаку до життя, прагнення загострити його через ризикування; “пустота існування”; відсутність пошуку смислу й цінності свого життя.

ОЦІНКА методики “СОЦІУМ”: (3 - висока активність, жовтий колір); (2 - середня, білий колір); (1 - нижче середнього, зелений колір); (0 - низький рівень активності, червоний колір).

ВАДИ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ (ВОР)

ДВОР – діагностика вад особистісного розвитку.

ВАДА – шкідливий недолік психосоціального розвитку особистості (групи).

ТРИВОЖНІСТЬ (Трв.) – емоційний стан, який виникає в ситуаціях невизначеності і небезпеки, і проявляється в очікуванні несприятливого розвитку подій; психічний стан емоційної напруги, настороженості, стурбованості, важкого душевного дискомфорту, підвищеної вразливості у важких ситуаціях, загостреного почуття провини і недооцінки себе в ситуаціях очікування, невизначеності або передчуття невідомої загрози значній рівновазі особистості.

ІМПУЛЬСИВНІСТЬ (Імп.) – особливість поведінки людини, яка полягає в схильності діяти за першим спонуканням; схильність особистості діяти під впливом першого спонукання (імпульсу).

АГРЕСИВНІСТЬ (Агр.) – характеризується поведінкою, спрямованою на заподіяння шкоди іншій людині і супроводжуються станом гніву, ворожості, ненависті тощо; властивість особистості, яка виражається в готовності до агресивної поведінки, або сукупність тенденцій в реальній поведінці і в фантазіях суб’єкта, що спрямовані на нанесення шкоди іншій людині, приниження її, грубе примушення до яких-небудь дій аж до повного знищення об’єкту агресії. Агресія проявляється у ворожому і активному намаганні до наступальних або насильницьких дій; результат спотвореного процесу соціалізації, зокрема результат зловживання батьками покараннями, жорстоким ставленням до дітей.

СХИЛЬНІСТЬ ДО НЕЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ (Нчп) – передбачає брехню, тобто свідоме утвердження людиною неправди або заперечення того, що відповідає дійсності.

АСОЦІАЛЬНІСТЬ (Асц.) – свідчення моральної неповноцінності, відсутність вищих соціальних почуттів, виявляється в ігноруванні етичних норм; особистість, що порушує права та інтереси суспільства.

ЗАМКНЕНІСТЬ (Змк.) – форма психологічного відчуження, яка виражається у відході людини від контактів з оточуючою дійсністю і заглибленістю у світ власних переживань; особистість, що відокремлена від суспільства, зайнята своїми вузькими інтересами, мало спілкується та характеризується скритою поведінкою.

НЕВПЕВНЕНІСТЬ (Нвп.) – переживання людиною своєї неспроможності досягти тих чи інших життєвих цілей, справитись з певним завданням внаслідок неадекватно заниженої самооцінки; особистість, що має сумніви в своїх силах та можливостях.

ЕКСТЕРНАЛЬНІСТЬ (Екс.) – схильність людини приписувати відповідальність за результати своєї діяльності зовнішнім силам (ровесникам, батькам, випадку); властивість особистості приписувати причини того що відбувається до зовнішніх факторів (оточуюче середовище, випадок, доля тощо).

ЕСТЕТИЧНА НЕЧУТЛИВІСТЬ (Енч.) – якість людини, що виявляється у відсутності емоційного відгуку при сприйманні об'єктів, яким притаманна естетична та художня цінність; особистість, що має слабе відчуття задоволення від естетичних цінностей (мистецтво, художня творчість тощо).

ОЦІНКА: (0 – вада не виявлена, жовтий колір); (2-3 низько виражена вада, білий колір); (4-7 середньо виражена вада, зелений колір); (8-10 сильно виражена вада, червоний колір).

ЦІННІСНІ ПРІОРИТЕТИ (ЦП)

ЦІННІСНІ ПРІОРИТЕТИ ОСОБИСТОСТІ – це механізм духовного надбання власного “Я” учня, який відображає внутрішній світ.

РД – “Я і рідна домівка”; ґрунтується на ототожненні себе з батьками на основі сильного емоційного зв'язку з ними, відчутті приналежності до певної групи чи місця, відчутті власної значущості та безпеки на певній території.

ЗД – “Я і здоров'я”; характеризується здатністю до фізичного розвитку, загартування, зміцнення здоров'я, відповідно до гігієнічних рекомендацій, спонукливістю до фізичної праці та спеціальних вправ, сформованістю рухливої спритності, необхідної для праці, відпочинку, дозвілля.

МС – “Я і мистецтво”; набуті в процесі навчання, виховання і життєвого досвіду здатність людини сприймати, розуміти і переживати красу природи і суспільства, красу в надбаннях мистецької творчості і використовувати та примножувати, будувати власне життя за законами краси.

ПР – “Я і праця”; ґрунтується на позитивному відношенню до процесу трудової діяльності та виражається активністю, ініціативністю, сумлінністю, захопленістю та задоволенням від самого процесу праці.

НВ – “Я і навчання”; проявляється в системі спеціальних знань, умінь, навичок і звичок, потрібних для індивідуальної та суспільно-корисної праці, в працелюбності та працездатності, в раціональному використанні часу та матеріальних цінностей.

ДР – “Я і друзі”; ґрунтується на стійких, індивідуально-вибіркових особистісних стосунках, що характеризуються взаємною симпатією учасників та взаємним очікуванням бажаних дій у відповідь.

ГО – “Я і громадські обов'язки”; набута людиною здатність до зваженого і шанобливого спілкування з іншими людьми, готовність до активної участі у виконанні колективних трудових завдань без прояву надмірної зверхності.

УК – “Я і Україна”; ґрунтується на почутті любові до свого народу, його звичаїв та обрядів, Батьківщини, своєї держави, готовності до її захисту.

МЦ – “Я і моральні цінності”; ґрунтується на повазі і любові до людей і оточуючого їх світу, є підготовленість до дотримання встановлених норм поведінки у даному суспільстві, виражається в совісті, чесності, правдивості, відповідальності (обов'язковості), щирості, доброзичливості, милосерді, співчутливості, мужності, гідності.

ОЦІНКА методики “ЦП”: (+5 ЦП повністю сформовані, жовтий колір); (+3 ЦП частково сформовані, білий колір); (+1;-1 ЦП недостатньо сформовані, зелений колір); (-3;-5 ЦП не сформовані, червоний колір).

СТАВЛЕННЯ БАТЬКІВ (СБ)

ПРИЙНЯТТЯ-ВІДЧУДЖЕННЯ – емоційне ставлення до дитини. Високі показники даної шкали: батькам подобається дитина такою якою вона є. Батьки поважають індивідуальність дитини, симпатизують їй, прагнуть проводити з нею багато часу; схвалюють її зацікавлення і плани. Низькі оцінки шкали: батьки сприймають свою дитину як погану непристойну невдачу. Їм здається, що дитина не доб'ється успіху в житті через малі здібності, невисокий інтелект, погані звички. В основному батьки відчують до дитини злість, роздратування, образу, не довіряють дитині, не поважають її.

КООПЕРАЦІЯ – соціально бажаний спосіб батьківського ставлення. При високих показниках шкали, батьки виявляють зацікавленість у справах і планах дитини, намагаються у всьому допомогти, співчують, довіряють їй. Вони високо оцінюють інтелектуальні і творчі здібності дитини, відчують гордість за неї, заохочують ініціативу і самостійність дитини, поважають її права, намагаються враховувати і зрозуміти її позицію у дискусіях.

СИМБІОЗ – рівень міжособистої дистанції у спілкуванні з дитиною. Низькі бали вказують на те, що батьки прагнуть до симбіотичних стосунків з дитиною. Тобто батьки відчують себе єдиним цілим з дитиною, намагаються задовольнити всі потреби дитини, ізолювати від життєвих труднощів і неприємностей. Батьки постійно відчують тривогу за дитину, вона здається їм маленькою і беззахисною. Ця тривога зростає, коли дитина в силу обставин, пробує діяти автономно, тому що такі батьки ніколи не бажають визнати її право на самостійність.

АВТОРИТАРНА ГІПЕРСОЦІАЛІЗАЦІЯ – форми і напрями контролю за поведінкою дитини. Низькі бали вказують на те, що батькам притаманний авторитаризм. Вони вимагають від дитини безперечного послуху і дисципліни, намагаються у всьому нав'язати свою волю, не в стані стати на позицію дитини, зрозуміти її точку зору. За прояви свавілля дитину суворо карають. Батьки уважно слідкують за соціальними досягненнями дитини, її індивідуальними особливостями, звичками, думками, почуттями.

МАЛЕНЬКИЙ НЕВДАХА – особливості сприйняття і розуміння дитини батьками. Низькі бали вказують на те, що батьки прагнуть до інфантилізації дитини, приписують їй особисту і соціальну неспроможність, бачать її молодшою ніж вона є насправді. Її почуття, прагнення, зацікавлення, думки здаються дитячими, несерйозними. Дитина уявляється непристосованою, невмілою, відкритою до поганих впливів. Батьки не довіряють своїй дитині, незадоволені її неуспішністю, розчаровані невмілістю. Через це батьки намагаються оберегати дитину від життєвих труднощів і суворо контролюють її дії.

ЗНАЧЕННЯ ОЦІНКИ по шкалам методики Варга, Століна: (0-2) – проблема; (3-5) – значне відхилення від норми; (6-8) – незначне відхилення від норми; (9-10) - норма.

ОЦІНКА: (9-10 норма, жовтий колір); (6-8 незначне відхилення від норми, білий колір); (3-5 значне відхилення від норми, зелений колір); (0-2 проблема, червоний колір).

ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК (ФР)

СТАН ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ – стан здоров'я (здоровий, I група, II група, III група, IV група).

РІВЕНЬ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ – основна група (здоровий, I група), підготовча (II група), спеціальна (III група), звільнений (IV група).

ВАДА ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ – медичний діагноз.

ВПЛИВ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ НА ПСИХІЧНИЙ – відсутній вплив (0), низький вплив (1), середній вплив (2), високий вплив (3).